

Merénylet a kolumbiai nagykövet ellen

Bevezetés

1987. január 13-án merényletet követtek el Enrique Parejo González, Kolumbia Budapestre akkreditált nagykövete ellen. Ez az írás alapvetően az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található iratokra építve próbálja rekonstruálni a történeteket. Azonban ahhoz, hogy megfelelő képet tudjunk alkotni a merényletről, szükségesnek találtam egy szélesebb áttekintést adni a kábítószer-kereskedelem helyzetéről, tekintettel arra, hogy a merénylet szervesen kapcsolódott a nemzetközi drogkereskedelemhez.

Egy 1991-es belső használatra készült belügyi jelentés¹ szerint a 70-es évek elején az Amerikai Egyesült Államok és a nyugat-európai országok hatóságai összehangolt munkájuk eredményeként hatékonyan léptek fel a feléjük irányuló kábítószer-kereskedelem felszámolásában. A többnyire Törökországban szabályos módon, orvosi felhasználásra gyártott ópium különböző bűnözői csoportok kezébe került, akik még helyben morfiumpot állítottak elő belőle, majd ezt illegális formában, hajókon Franciaországba vitték. A morfiumból aztán főleg Marseille-ben és agglomerációjában titkos vegyi üzemekben heroint készítettek. A késztermék innen került tovább Európa és Észak-Amerika piacaira. Ennek vetettek véget az akkori fejlett világ állami szervei, különösen a francia hatóságok. A másik oldalról a török kormány fellépése is segítette a folyamatot, amely új technológiai szabályokat írt elő az ópium előállítására vonatkozóan. Mindez 1974–75-ben történt. Talán ez is hozzájárult ahhoz a török társadalmi válsághoz, amely végül az 1980-as katonai puccshoz vezetett. Emiatt a kábítószer-kereskedőknek új termelőkapacitás után kellett nézni. Így került képbe Afganisztán és Pakisztán hegyektől védett területe – az afganisztáni Fayzabad városától a pakisztáni Peshawar és Quetta városokon át vezető, majd végül a szintén afganisztáni Kandahár városáig tartó „Arany félhold”. 1980-ban a két afgán város katonailag a Szovjetunió ellenőrzése alá került. Ebben a térségben olyan kedvezőek voltak a feltételek, hogy nemcsak a nyersanyag termelésére koncentrálhattak, hanem a teljes feldolgozási folyamatot ide tudták vinni. A késztermék Pakisztánból szárazföldi útvonalakon került Indiába, innen viszont légi vagy tengeri úton szállították közelebb a végső felhasználási terület felé. 1986-tól kezdődően a tengeri és légi útvonalokról fokozatosan a szárazföldi, az úgynevezett „balkáni útvonalra” tevődött a hangsúly. 1985-ben a lefoglalt kábítószer mennyiségéből és eredetének vizsgálatából a nyugati hatóságok arra a következtetésre jutottak, hogy a heroin körülbelül fele érkezett a „balkáni útvonalon”, 1989-re már csaknem a háromnegyede. A gyors felfutásban – sok más ok mellett – az akkori, a Nyugat által diktált versenyt egyre kevésbé bíró szocialista országok is nagy szerepet játszottak. Ugyanis a kábítószer-alapanyag termelésének és feldolgozásának egyik gócpontjává, az 1980-as évek elejétől, a területileg Libanonhoz tartozó, de akkoriban Szíria által megszállt Bekaa-völgy² vált. Itt viszonylag védett helyen egyaránt megtermett a hasiskender, valamint az ópium előállításához nélkülözhetetlen mákfajta. A Bekaa-völgyet emellett ott megtelepülő palesztin fegyveres csoportok és a terrorista kiképző központok is ismertté tették. Mindezek miatt frekvenciát helynek számított, ezért Izrael rendszeresen bombázta a térséget. Célpontjai között kiemelt helyet kaptak a kábítószer előállításához és tárolásához nélkülözhetetlen infrastruktúrák, hiszen az ezekből származó bevételek nagy részét a palesztinok, valamint az érintett országok Izrael elleni harcukhoz kívánták felhasználni. A piacok biztos ellátása érdekében a kieső mennyiség egy részét bolgár gyógyszergyárak pótolhatták, miután az ipari mennyiségű előállítás a törököknél a 70-es évek közepétől már egyébként sem volt lehetséges. A Bekaa-völgyben előállított kábítószer Szírián keresztül Törökországba került, ahol összeért az „Arany félhold” területéről Iránon át érkező drogszállítmányokkal. Míg a nyolcvanas évek elején

viszonylag egyszerű volt a képlet, és Bulgária megkerülhetetlen volt, legalábbis szocialista relációban, mert a kábítószer itt cserélték fegyverekre,³ addig a nyolcvanas évek közepére három főbb balkáni útvonal alakult ki, amelyből kettő Magyarországon futott Nyugat-Európa felé. A déli szárny Görögországon és Jugoszlávián (Niš–Belgrád–Zágráb–Ljubljana) keresztül haladt Olaszország és Ausztria irányába. A középső szárny a bulgáriai Plovdiv és Szófia érintésével csatlakozott a Niš–Belgrád-útvonalra. Belgrádból Szegeden, Budapesten és Győrön át Bécsig futott. Tulajdonképpen a végpontja Brüsszel volt. Az északi szárny a romániai Constanța kikötőjéből Bukaresten, Kolozsváron és Nagyváradon haladt Magyarország felé. Ártádnál átlépve a határt Szolnok, Budapest és Győr következett, majd az akkori Csehszlovákiában (Pozsony, Brno és Prága), utána pedig a Német Demokratikus Köztársaságban folytatta útját a nyugat-németországi Hamburg felé. Az északi balkáni szárnyat a rendszerváltás után kitűnően felhasználhatták embercsempészésre is, mivel a német egyesülést követően az egykori NDK és a volt szocialista országok határain egy ideig még nem épültek ki a Németország nyugati részen megszokott határvédelmi rendszerek. Természetesen a balkáni útvonalak egymással variálhatóak voltak, és csak néhány fontosabb lehetséges állomást jelölnek.

Nem mellékes, hogy az Interpol szerint a hatóságok által a balkáni útvonalon 1989-ben lefoglalt heroin 60%-a TIR kamionokból került elő, ezen kamionok 90%-a török tulajdonosi háttérrel rendelkezett, amelyek közel felén isztambuli rendszám volt. Az elfogott sofőrök nagyjából 60%-a török, körülbelül 20%-a olasz útlevéllal azonosította magát, de számottevő volt a jugoszláv és német állampolgárok aránya is. Egy kamionból átlagosan 38 kg-ot foglaltak le a legkülönbözőbb helyekről, áruba, áru közé vagy valamilyen utólag kialakított titkos tárolóba (például benzintankba, pótkerékbe) rejtve. Ez azonban csak a jéghegy csúcsa, hiszen a tájékoztató szerényen nem említi, hogy az 1980-as években a Bekaa-völgyből induló kábítószer-kereskedelmi útvonal gyakorlatilag végig a Szovjetunió szövetségeseinek területén vagy azok ellenőrzése alatt álló területen, valamint a volt a szocialista országokon keresztül haladt Nyugat-Európa felé. Egy 1984. őszi jelentés szerint Mark Palmer amerikai diplomata, még budapesti nagyköveti kinevezése előtt, a Külügyminisztérium munkatársaként Balogh Györggyel, a Vám- és Pénzügyőrség parancsnokának helyettesével folytatott megbeszélése során olyan kijelentést tett, mely szerint az amerikai–bolgár kapcsolatok mélypontra jutottak, mert információik alapján az egyik bolgár külkereskedelmi vállalat kábítószer csempészésével foglalkozik, valamint a szófiai hatóságok megtűrik egyes drognagykereskedők bulgáriai jelenlétét.⁴ A törökországi tranzitban viszont kurd, örmény és török szélsőségesek segítettek, de a hetvenes évek második felében kibontakozódó török válság kapcsán erősen él a gyanú, hogy a helyi politikai és gazdasági elit benne lehetett az ilyen típusú ügyletekben. Ezek az országok egyébként Damaszkusztól Budapestig kivétel nélkül a nemzetközi terrorizmussal is, különösen annak európai vonatkozásában, kapcsolatba hozhatók voltak. A szállítmányozási területet illetően fontos megjegyezni, hogy 1984-ben Svédországban megjelent egy könyv „Ipari kémkedés” címen, amely a szovjet hírszerzés akkori módszereit próbálta összegyűjteni. A könyv tartalmazott egy kitételt, mely szerint a magyar közlekedési vállalatok közül a Hungarocamion és Magyar Hajózási Részvénytársaság a szovjet érdekeknek megfelelően végezte tevékenységét. Ezt onnan tudjuk, hogy a könyvből a magyar állambiztonság ezt a kitételt tartotta legfontosabbnak megemlíteni a belügyi vezetés felé készült napi operatív információs jelentésekben.⁵

Arról már korábban szót ejtettem, hogy az említett szálakon keresztülfutó heroin egy része, például a szicíliai maffia bevonásával, az Amerikai Egyesült Államokba került.⁶ Mindez azért fontos a kolumbiai nagykövet elleni merénylet szempontjából, mert részben, ahogy látjuk majd, a dél-amerikai és a közel-keleti kábítószer-kereskedelem, már csak a szocialista országok okán is, összefüggést mutat egymással, aminek hátterében ott állt a Szovjetunió. Másrészt a balkáni útvonal odavonzotta az amerikai Kábítószer-ellenes Hivatalt (DEA)⁷ is. Létrehoztak a számukra akkor elérhető legkeletibb európai központban, Bécsben egy irodát. Bécs azért is tűnt ideálisnak, mert a balkáni útvonal összes szárnya közel esett hozzá. Még érdekesebb, hogy a DEA bécsi központjából már 1980-tól kezdődően többször kezdeményezték különböző szintű

kapcsolatok felvételét, majd 1982-től többször jöttek hazánkba szakemberek, tájékoztató céljából, és tartottak kiképzést, előadásokat a Vám- és Pénzügyőrség munkatársai és más szervek részére.⁸ Figyelemre méltó, hogy az USA ebben az időszakban a Líbia részére készült, „Szahara” fedőnevű titkos magyar katonai fejlesztés részére is engedélyezte COCOM listás termékek szállítását, úgy, hogy közben tudták, hogy ezt az eszközt ellenük is felhasználhatják.⁹ Valószínűleg e kapcsolatok révén jutott tudomására a magyar hatóságoknak, 1986 nyarán, még Enrique Parejo González nagykövet Budapestre érkezése előtt, hogy a kolumbiai kábítószer-maffia megjelenhet Magyarországon mint lehetséges piaci helyszínen.¹⁰

Egy 1984-ben keletkezett tájékoztató szerint a szocialista országok a dél-amerikai kábítószer-kereskedelemből is kivették a részüket. Vass Miklós akkori kolumbiai magyar nagykövet több jelentést is készített a központ felé a Kolumbiai Kommunista Párt (KKP), valamint az ellenőrzése alatt álló Kolumbiai Forradalmi Erők (FARC) és az Április 19 Mozgalom (M-19) között, továbbá a KKP és a kubai kormány közötti kapcsolatokról, amely jelentésekből jelenleg egy sem bukkant még elő az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. A Vass Miklós által írt tájékoztató azonban megjegyzi: „Az M-19 kapcsolatainak kérdése: az kapcsolatban áll a FARC-al (és a másik két felsorolt kolumbiai gerillaszervezettel is), továbbá a kubai vezetéssel és lazán az Országos Népi Szövetség (ANAPO) nevű párttal (amelyből részben ered, amint arra a tájékoztató rámutat).”¹¹ A FARC és az M-19 tehát szervesen kötődött Kubához, valamint a kábítószer-üzlethez egyaránt. Például ez utóbbi szervezet tagjai fenyegették meg a kábítószer-maffia nevében életveszélyesen Enrique Parejo González, Kolumbia Budapestre menekített nagykövetét. A szervezet egyik legismertebb akciója az 1985. november 6-i kolumbiai Igazságügyi Palota elleni támadás volt. Egyes források szerint az egész akció célja az lehetett, hogy eltüntessék a hírhedt drogbáróról, Pablo Escobarról keletkezett kompromittáló vizsgálati anyagokat.¹²

A szervezet neve egyébként az 1970. április 19-i választásokra utalt, ahol az ANAPO jelöltje Gustavo Rojas Pinilla, korábbi katonai diktátor alulmaradt Misael Pastrana Borreróval szemben, Rojas Pinilla hívei szerint a csalás miatt. Majd nem utolsósorban a kolumbiai nagykövet elleni 1987-es budapesti merényletet követően, 1987. április 30-án az ő nevükben fenyegették meg a bogotái magyar nagykövetséget: „Telefonon, magát az »M-19«-es terrorszervezethez tartozónak jelölő személy bombatámadással fenyegette meg nagykövetségünket.”¹³ A dél-amerikai kábítószer-kereskedelemben szervesen kötődtek az ETA baszk, valamint a Líbiában megtelepedett terrorszervezetek, legalábbis a kolumbiai részről hivatalosan intézkedésre kijelölt személy, Maza Marquez tábornok, a biztonsági szolgálat vezetőjének állítása szerint.¹⁴

Az ETA viszont kapcsolatban állt az európai szocialista országokkal, részben a Carlos-csoport révén.¹⁵ Nyilván nem véletlen, hogy egyik tagjuk a brüsszeli magyar követségen keresztül szeretett volna fegyvert szerezni a szervezet részére, másik három tagja pedig egyenesen menedékjogot kért Magyarországtól.¹⁶ Más adatok szerint Kuba mellett a Daniel Ortega vezette, Szovjetunió által szintén támogatott Nicaragua is fontos láncszeme volt ennek az üzletnek.¹⁷ Mindezek tükrében figyelemre méltó az a jelentés is, amelyet a Belügyminisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya vezetője küldött Ladvánszky Károly rendőr altábornagy, belügyminiszter-helyettes részére. A dokumentum szerint Jose R. Menier őrnagy, a budapesti kubai nagykövetség munkatársa, egyben biztonsági felelőse megkereste – az Enrique Parejo González elleni merényletet követően, szinte elsőként a külföldi országok közül – a magyar hatóságokat, és burkoltan érdeklődni kezdett a magyar nyomozók által addig feltárt információkról. A jelentésben, külön golyóstollal aláhúzott részben, olyan kérdésekre volt kíváncsi, hogy „vajon a megtörtént merénylet belső, talán személyes bosszú okokra vezethető vissza, vagy esetleg tartani kell más jellegű (terrorista?) cselekmények veszélyétől”.¹⁸ Sőt, egy másik, szintén január 14-i keltezésű iratban a kubaiak azonnal tállaltak is egy lehetséges dominikai származású elkövetőt, valószínűleg ürügyként, bizalomerosztó jelleggel.¹⁹ Ahogy már korábban említettem, közben a kolumbiai kábítószer-maffia is szemet vetett

Magyarországra, egészen pontosan az Ochoa-klánra²⁰ vonatkozóan keletkeztek információk.

Az 1987-ben, a bogotái nagykövetség elleni április 30-i bombafenyegetés mellett számos támadás érte a magyar diplomáciai képviselőket. Csak néhány fontosabb esemény: 1987. január 22-én az ádeni követség egyik munkatársának lakásába lőttek be, 1987. január 26-án Bejrútban megverték és kirabolták a kereskedelmi kirendeltség munkatársait. Ez már a sokadik ilyen jellegű erőszakos cselekmény volt ott, és tulajdonképpen betetőződését az jelentette, amikor az Irán-barát Hezbollah a követség diplomatáinak elrablását tervezte, emiatt be is kellett azt zárni. 1987. május 11-én a szintén Iránhoz közel álló Al-Daava felrobbantotta a Magyar Légiközlekedési Vállalat kuvaiti irodáját. De Dél-Amerikában sem volt előzmények nélküli az eset. 1986. október 20-án a szélsőbaloldali Tupac Amaru Forradalmi Mozgalom helyezte el házi készítésű bombát limai kirendeltségünk épületéhez. A pokolgépet ugyan működésbe hozták, de a gyújtószerkezet kialudt, mielőtt a robbanószerkezethez ért volna.²¹ Ekkor már Enrique Parejo González Budapesten dolgozott. Talán ez a támadás is összefüggésbe hozható a személyével.

A merénylet közvetlen előzményei

1986. július 11-én a kolumbiai külügyminisztérium úgynevezett agreement-et kért Enrique Parejo González részére. Sürgős választ vártak, ami felkeltette a magyar hatóságok érdeklődését személye irányában. A bogotái magyar követség sajtószemléje és a leköszönő kolumbiai nagykövettől kapott tájékoztatás alapján kiderült, hogy a leendő nagykövet életveszélyben volt, melynek oka, hogy igazságügyi miniszterként legalább egy tucat kábítószerügyletekben érintett maffiafőnököt adott át az Amerikai Egyesült Államoknak, amiért azok többször súlyosan megfenyegették. 1986. augusztus 9-én, hivatali mandátumának lejártát követő napon konspirált formában elhagyta Kolumbiát, a sajtó csak ezt követően, augusztus 11-én értesült távozásáról és nagyköveti kinevezéséről.

Magyarországra azonban csak augusztus 23-án érkezett, méghozzá olyan formában, hogy a magyar külügyminisztérium ügyeletese augusztus 22-én délután 19 óra 35 perckor értesítette a belügyminisztérium főügyeletését González várható utazásáról, és kérte a belügyi szervek különleges biztosítását. A feladatot 19 óra 50 perckor a BM III/2. Osztály kapta, a szerv akkor még nem ismerte a nagykövet leendő lakhelyét. A különleges biztosítás elrendelésének nyilván köze lehetett ahhoz, hogy még meg sem érkezett, máris halálhírére keltették.

Közvetlenül érkezése előtt, 1986. augusztus 22-én „Gombos” fedőnevű titkos munkatárs (tmt) jelentette, hogy a bécsi központból augusztus 21-én kora délután megkeresték, tud-e valamit Enrique Parejo González kolumbiai nagykövet elleni merényletről, mert állítólag agyonlőtték Budapesten. Kérték, azonnal nézzen utána.²² S.E.-né alkalmi operatív kapcsolat, a kolumbiai nagykövetség takarítónője arról számolt be, hogy az *Associated Press* bécsi tudósítója augusztus 21-én a déli órákban felhívta a követséget, és a nagykövet elleni merényletről érdeklődött. Miután tájékoztatták, hogy a nagykövet még meg sem érkezett Budapestre, körülbelül 10 perc múlva megjelent egy Tímár nevű 55 év körüli férfi, aki az AP budapesti tudósítójának mondta magát, és szintén a merényletről érdeklődött.²³ A következő jelentés már így fogalmaz: „Az *amerikai Associated Press Budapesten akkreditált tudósítóját, Tímár Andrást 1986. augusztus 21-én hajnali²⁴ 2 órakor telefonon megkeresték Bécsből azzal a kéréssel, igaz-e, hogy Kolumbia magyarországi nagykövetét Enrique Parejo Gonzalez-t Budapesten agyonlőtték.”²⁵ Tímár végül a Külügyminisztérium Sajtófőosztályától kapott tájékoztatás alapján küldte el cáfolatát. A kérdés költői, vajon ki volt a „Gombos” fedőnevű tmt?*

González másnap délben a 401-es járással érkezett Rómából. Kiemelt biztosítás mellett vitték kijelölt lakóhelyére a II. kerület, Búzavirág utca 6/c szám alá. Ezt követően

szállása két napig közvetlen megfigyelés alatt állt, majd szeptember 11-ig járőrözéssel tartották ellenőrzés alatt. 1986. augusztus 26-án González átvette hivatalát. Egy 1987. március 2-i, tehát jóval a merényletet követő napi operatív jelentés szerint már az első munkanapján „*Azt hiszed, hogy messze kerültél tőlünk, pedig nem!*” szövegezésű levelet talált a munkahelyi irodájának íróasztali fiókjában.²⁶ Azonban ekkor még nem volt világos, hogy az állítólagos levelet valamelyik kollégája, esetleg elődje helyezte-e el. Ugyanis szinte első intézkedéseként kérte a Diplomáciai Testületeket Ellátó Irodától a Búzavirág utcai ingatlan lecserélését, amit az Iroda megfelelő villa hiányában elutasított. Ezért ideiglenes jelleggel – feltehetően saját költségen, a hivatalos utat megkerülve – a III. kerület, Jablonka út 34. szám alá költözött. A Búzavirág utcai ingatlannal az volt a probléma, hogy egyidejűleg lakott benne a leköszönő nagykövettel.²⁷ Vele egyébként is konfliktusba keveredett, elődjével kapcsolatban kifogásolta, hogy a reprezentációs költségeket saját céljaira fordítja. Mint Castellanos aktájából kiderült, a volt nagykövet fizetését egy az egyben Bécsbe vitte és megtakarításként ottani bankszámlájára tette, mindennapi kiadásait pedig a reprezentációs keretből fedezte.²⁸ A Jablonka úti cím sem volt ismeretlen, augusztus közepéig a 37. szám alatt lakott a követség konzulnöje.²⁹

1986. szeptember 5-én Valladeres Bolivar, az Ecuadori Köztársaság nagykövete a búcsúzó kolumbiai nagykövet tiszteletére ebédet szervezett, amelyre információk szerint az új követet nem hívták meg. Ennek oka, hogy még a maguk számára is veszélyesnek érezték az M-19 terrorszervezet által halálra ítélt González jelenlétét.³⁰ Valladeres 1985 nyarán foglalta el budapesti hivatalát. Előzőleg a Szovjetunióban volt nagykövet. Ő követte el azt a súlyos hibát, hogy személyes ingóságait egy lakattal lezárt nagy ládában, vonaton küldte Moszkvából Budapestre. A hosszú út során a lakatot feltörték, és a küldeményből mintegy 80.000 dollár értékben ikonokat, valamint ezüst-, porcelán- és kristálytárgyakat tulajdonítottak el.³¹

Egy 1986. szeptember 23-án, S.E.-né alkalmi operatív kapcsolat beszámoltatása után keletkezett jelentés így fogalmazott: „*Az alkalmi operatív kapcsolat a nagykövetről elmondta, hogy láthatóan fél, a szobájának ajtajait mindig becsukva tartja, ablakát zárja. A konzulnőn kívül mindenkinek megtiltotta, hogy szobáján keresztül közelítse meg a nagykövetség más helységeit. Elmondta a követségen, hogy amit mond majd programként nem biztos, hogy úgy is lesz. Így például Bécsbe utazását hétfőre jelezte, de akkor nem utazott el.*”³²

A bécsi útra végül szeptember 24-én került sor. Annak ellenére, hogy az utazást titkolta, mások előtt mégsem maradt rejtve. Egy, a merénylet után, 1987. márciusban vele készült beszélgetés alapján készült leirat arról számol be, hogy már visszafelé tartottak, amikor, még osztrák területen, a határtól pár kilométerre ő, a felesége és a diplomatarendszerrel ellátott gépjárművet vezető követségi titkár arra lettek figyelmesek, hogy egy őket követő autó folyamatos fényjelzéssel próbálja megállítani őket, majd egy előzést követően előttük megállt. A követségi autó ugyanígy tett. A titkár kiszállt a kocsiból, ekkor az előttük álló autó hátsó részéből a dokumentum szerint kiugrott két jól megtermett férfi, és a nagykövet gépjárműve felé vették az irányukat. A nagykövet azonnali indulásra utasította a titkárt, aki beült a kocsiba, és nagy sebességgel elhajtott egészen a magyar határig.³³

Amellett, hogy félt, felesége sem könnyítette meg helyzetét. A már említett S.E.-né szerint folyamatosan követte férjét, állandóan kikérdezte és rendszeresen beleszólt döntéseibe. A köztük lévő konfliktus többször tettelegességgig fajult.³⁴ Itt fontos megjegyezni, ebben a rettenettel teli környezetben felesége és gyermekei helyzete sem volt könnyű. Ez a feszültség aztán a mindennapjaikra is kihatással volt. De – állítólag – olyan eset is előfordult, amikor felesége a Kék Duna Szalonban 75 000 forintos számlát hagyott kiegyenlítettlenül.³⁵

1986. október 27-én egy bizonyos Carlos Albert Chichiarelli, 32 éves olasz, és Carlos Gomez Gomez spanyol állampolgár Budapestre látogatott. Óbudán, a Nánási úton

található Lido szállodában vettek ki szobát. A következő nap Chichiarelli nyakába vette a várost, a Cooptourist XI. kerületi, Bartók Béla úti irodájában a bérelhető lakások listáját elkérve taxiba ült és végigjárta azokat, közben a taxistól folyamatosan az ingatlanok kolumbiai nagykövetséghez mért távolságát kérdezte, majd útjának végén a nagykövetség Mártírok útjai épületénél kirakatta magát, és a képviselő melletti Európa étterembe ment, majd másnap 29-én egyedül, vasúton Bécs felé elhagyta az országot.³⁶

Az új nagykövet több jelentésben is említette, hogy új lakhelyet keres, végül 1986. december 1-jén végre sikerült elköltöznie. Ideiglenesnek szánt új otthona a II. kerületi Ruthén utca 55. szám lett.³⁷ A költözést követően néhány nappal, december 8-án Chichiarelli, ezúttal kollégája Moreno Stortini társaságában, ismét Budapestre érkezett. Chichiarelli az olasz pénzügyminisztérium társadalombiztosítással foglalkozó tervezőintézeténél³⁸ dolgozott, állami alkalmazottként. Még aznap megint a Cooptourist Bartók Béla úti irodáját felkeresve újból bérelhető lakások után nézett. Ezúttal azonban egy, a Ruthén utca közelében található Csalán utcai ingatlant ki is vett magának. December 9-én autót bérelt, amit 11-én 115 megtett kilométerrel adott le. Ekkor Stortini kölcsönzött autót, amit a következő nap az előzővel szinte megegyező, 114 kilométernyi használat után vitt vissza.³⁹

1986. december 17-én Bogotában meggyilkolták Guillermo Cano Isazát, a kolumbiai *El Espectador* nevű újság szerkesztőjét, a kábítószer elleni harc egyik emblemikus alakját. Cano nevét az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) által alapított, 1997-től évente a sajtószabadság védelmében jelentős érdemeket szerzett személyeknek odaítélt Guillermo Cano Sajtószabadság Világdíj is őrzi. De ő már sokadik volt a sorban. 1984. április 30-án, nem sokkal prágai nagykövetté történő kinevezése előtt, szintén Bogotában, autójában lőtték le Rodrigo Lara Bonillát, Enrique Parejo González elődjét az igazságügyi miniszteri székben. Az utca, ahol a merénylet történt, ma az ő nevét viseli. Majd 1986. július 31-én Hernando Baquero Bordával, a Kolumbiai Legfelsőbb Bíróság elnökével végeztek. Tehát sorban vadászták le azokat az embereket, akikkel a nagykövet szoros munkakapcsolatban állt. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy Parejo González sem kerülheti el sorsát. Egy 1986. december 22-i jelentés találóan így fogalmaz: „A napokban Kolumbiából telex érkezett a nagykövetségre, amelyben tudatták, hogy az M-19 terrorista csoport megölt egy politikust, így a csoport által megfenyegetett négy politikusból hármat már megöltek. Az egyetlen élő közülük Enrique Parejo Gonzalez a budapesti kolumbiai nagykövet.”⁴⁰

1986. december 31-én Chichiarelli újra Magyarországra érkezett, ezúttal élettársával, és az Astoria szállóban szálltak meg. 1987. január 2-án Chichiarelliék elhagyták az Astoriát, és a Cooptourist közvetítésével a II. kerület, Cimbalom utca 5/a. szám alá költöztek. Az ingatlant előbb január 9-ig vették ki, de aztán többször megújították a bérletet, egészen január 17-ig. Chichiarelli többször is autót kölcsönzött, az utolsót 1987. január 13-án reggel 9 óra 30 perckor, egy korallszínű 1500-as Ladát. Ilyen színű és típusú gépkocsit láttak a merénylet helyszínének közelében is. (A budapesti kolumbiai nagykövet 1987 januárjában az újévi ünnepek környékén az éppen Magyarországra látogató, Norvégiába akkreditált kolumbiai nagykövettel balatoni kiruccanásra indult, amikor azt tapasztalták, hogy egy autó szorosan a nyomukban halad. Ha gyorsítottak, a mögöttük haladó jármű hozzájuk hasonlóan nagyobb sebességet vett fel, ha lassítottak, ugyanez történt az őket követő autóval is.⁴¹) Közben, 7-én Chichiarelli élettársa elutazott, majd 13-án kora délután megjelent a Cooptourist irodájában, hogy visszakérje a bérelt lakás előre, 17-ig kifizetett részét. Nem járt szerencsével, mert az ügyintéző éppen ebédelt, és ő nem várta meg, amíg végez. 16 óra 30 perckor az Atrium Hyatt szállodában 350 dollárért repülőjegyet vásárolt Rómába. 18 órakor 54 kilométernyi megtett úttal visszavitte a Ladát, 14-én reggel pedig repülővel elhagyta az országot.⁴²

A merénylet

A merénylet napja nem véletlenül lett kijelölve. A már korábban említett Marquez tábornok szerint Kolumbiában a kedd 13.-nak körülbelül ugyanaz a jelentése, mint Magyarországon a péntek 13.-nak, ilyenkor például nem házasodnak vagy nem utaznak.⁴³ A merényletet az addig ismeretlen Hernan Botero Moreno kommandó vállalta magára. A csoport nevében a francia AFP hírügynökség bogotái tudósítóját hívták fel telefonon pár órával a támadás után. Hernan Botero Moreno egyike volt azon személyeknek, akiket Parejo még igazságügyi miniszterként kiadott az Amerikai Egyesült Államoknak, ahol 30 éves börtönbüntetést kapott. Hernan Botero Moreno egyébként a neves Atlético Nacional de Medellín labdarúgó klubnak volt az elnöke, ahol a kábítószer-kereskedelméből befolyó pénz egy részét tisztára mosták.

A merénylet körülményeit a magyar szervek utólag így rekonstruálták: A szokatlanul havas télben a nagykövet január 13-án 11.10 perc körül indult el lakhelyéről. Előbb a garázsban bejárta az autóját, ezt követően éppen ajtózáras közben, 11 óra 20 perc környékén odalépett hozzá egy ember, spanyolul megkérdezte, hogy ő-e Enrique Parejo González, majd előkapta hangtompítós fegyverét és többször lőtt. A közvetlen szomszédja szinte testközelből figyelte az eseményeket, éppen kilépett az ajtón, amikor szembetalálta magát az elkövetővel: *„Rám fogta a fegyvert, ezért léptem vissza a lakásomba.”*⁴⁴ Igaz, másfél órával később az egészségből már csak egy „puffanásra” emlékezett. Az utca lakói közül négyen is kint tartózkodtak, éppen a havat lapátolták, látták az esetet, és a sérült felé indultak.

Ekkor a merénylő pisztolyával fenyegetően átment közöttük és a Törökvezs út felé elhagyta a helyszínt. A sérült nagykövetet a lánya és a szomszédok vonszolták be az épület halljába, és a perzsaszőnyegre helyezték. Bár elsöre sérülései életveszélyesnek tűntek, Parejo González nem veszítette el eszméletét. A padlón fekvé kétségbeesve azt mondta a jelenlévőknek: *„Meg fogok halni, a kábítószeresek leszámolnak velem.”*⁴⁵ Arra is maradt ereje, hogy elmondja a vele történeteket. A merénylő által használt fegyver kis kaliberű volt, amit azzal magyaráztak, hogy a fegyvert becsempészték az országba, a hangtompító házilag készült és a merénylet során leesett a pisztolyról.⁴⁶ A nagykövetet a rendkívüli időjárás következtében szinte járhatatlan utak miatt viszontagságos körülmények között az akkori Mező Imre, ma Fiumei úti Országos Traumatológiai Intézetbe szállították, több műtétet hajtottak végre rajta, de az egyik lövedéket nem sikerült eltávolítani, ezért január 17-én elszállították. Az akkori Nyugat-Németországban, Kaiserslautern környékén található landstuhli amerikai katonai kórházba került, amely közel volt Európa máig egyik legjelentősebb, szintén amerikaiak által működtetett katonai repülőteréhez, a ramsteini légi bázishoz. Kezelését dr. Thomas P. Chisholm orvos ezredes vette át, aki a körülbelül egy hónapos felépülést követően visszatérő nagykövet további ápolása érdekében személyesen is konzultálni kívánt magyar kollégáival.⁴⁷

A kioperált löszert az amerikaiak bizonyíték gyanánt visszaszolgáltatták a magyar hatóságok részére. Egyébként az amerikaiak nagyon sok segítséget nyújtottak az ügy felderítéséhez. 1987. január 19-én Budapestre érkezett az amerikai kábítószer-ellenes ügynökség bécsi képviselője, és olyan adatokat adott át magyar szerveknek, amely pontosan rögzítette: 1986 folyamán összesen 60 hívás érkezett Kolumbiából Magyarországra, ebből 1986. december 5-e és 23-a között négy hívás a fővárostól valamivel több, mint száz kilométerre található Villavicencióból, az egyik kábítószer-kereskedelmi központból. A hívások a budapesti, Nándorfehérvári út 51-57. szám alatt található kollégiumba futottak be, ahol 1986 októbere óta élt egy Villavicencióból származó személy.⁴⁸ A DEA képviselője felfedte a magyar szervektől megfigyelése során „Nino” fedőnevet kapó, előbb közgazdásznak, majd mérnöknek készülő fiatalember kolumbiai drokartellel való összefonódását is. Azonban ellenőrzése – a dokumentumok szerint – nem vezetett eredményre.⁴⁹

Átadtak továbbá egy listát is, amely az Amerikai Egyesült Államoknak addig kiadott 13 kolumbiai bűnöző nevét tartalmazta, így megkezdődhetett azok esetleges magyarországi hálózati köreinek felgöngyölítése is.⁵⁰ Az amerikaiak által használt telex- és

telefonhívások azonosítására képes berendezés felkeltette a magyar szervek érdeklődését is. Egy dél-amerikai ország ilyen eszköz beszerzésére kiírt tenderén amerikai és francia gyártók adták le ajánlataikat. Ezeknek az ajánlatoknak a megszerzésére lehetőség kínálkozott, de az Egyesült Államok csak olyan feltételekkel adta volna el az eszközt, ha a keletkezett információk feldolgozását közösen végzik az adott országgal.⁵¹ A merényletet követően az első találkozóra – amerikai kérésre – már 1987. január 14-én sor került a Budapesti Rendőr-főkapitányság helyettes vezetője és a budapesti USA-nagykövetség munkatársainak részvételével. Az amerikai fél felajánlotta segítségét.

A nyomozás több szálon indult el. Ellenőrizték a Magyarországon tartózkodó külföldieket, akár hosszabb időre, akár turista-céllal érkeztek Magyarországra. Ezen belül kiemelt figyelmet kaptak a dél-amerikaiak és a spanyolajkúak. Meghallgattak néhány, a szervezett bűnözésben, valamint a drogkereskedelemben érintett személyt. A rendőrség és az állambiztonság érintett szerveinek együttműködése keretében bevetették a rendelkezésre álló technikai és személyi háttérrel, beleértve a hálózatot is. Lezárták a határokat, leellenőrizték a különböző belügyi nyilvántartásokban a környéken lakókat, vagyis a merényletet kiemelten kezelték. Rendkívül széleskörű felderítő munkát kezdtek el, amelybe bevonták az Interpol-t, és ahogy már említettem az Amerikai Egyesült Államokat, valamint a nyugatnémet, a dán, a kolumbiai és más latin-amerikai hivatalos szerveket is.

A Dán Nemzeti Központi Iroda bevonására az Ochoa család miatt volt szükség. Úgy tűnik, hogy e szűrőmunka során kerülhetett képbe egy, a Budapesti Műszaki Egyetemen tanuló kolumbiai diák, aki szerint az elkövetőket nem Dél-Amerikában, hanem Olaszországban vagy Magyarországon kell keresni. Úgy vélte, hogy a drogkartellnek nem éri meg több ezer kilométert utaztatni egy profi bérgyilkost, mert az sok nyomot hagy maga után, és növeli a lebukás kockázatát. Egyszerűbb az olasz maffián vagy a rajtuk keresztül kábítószer értékesítő, egyre erősebb hazai alvilággal intéztetni az ilyen ügyeket.⁵² Így terelődött a gyanú a már említett olasz állampolgárokra. A DEA ekkor, az április 14-i megbeszélés során, ismét konkrét segítséget nyújtott a magyar hatóságok számára, ezúttal ugyanis a Kolumbia és Olaszország, valamint Olaszország és Magyarország között zajló telefonhívásokról adtak át egy listát, azt kérve a magyar hatóságoktól, hogy ha azt harmadik félnek, elsősorban az olaszoknak, továbbadják, ne említsék meg azok eredetét. Felajánlották segítségüket abban is, ha az elkövető repülőjegyének ellenértékét képező dollár bankjegyek meglennének, akkor ki tudnák deríteni, azokkal korábban bonyolítottak-e már kábítószerrel kapcsolatos ügyletet. Egyúttal bejelentették, hogy az Ochoa család vezetőit rövid időn belül rács mögé juttatják.⁵³ Itt azonban gyakorlatilag megállt az ügy további felderítése, ami úgy tűnik, a magyar és az olasz hatóságok közti együttműködés zavaraira vezethető vissza.

Hogy miért futott zátonyra az olasz hatóságokkal való együttműködés, annak egyik oka valószínűleg egy korábban már leírt esetben is kereshető. A II. János Pál pápa elleni 1981-es merénylethez köthetően képbe került egy bizonyos Saral Atalay nevű személy, aki a török Szürke Farkasok nevű terrorszervezettel állt kapcsolatban. Magához a merénylethez az vezethetett – legalábbis az alapján, amit a magyar állambiztonság munkatársai fontosnak tartottak kiemelni az olasz újságokból –, hogy az USA támogatásával megválasztott lengyel pápa miatt komoly feszültség keletkezett a szocialista blokkon belül, különösen a vallási szempontból érzékeny Lengyelországban, ahol súlyos zavargások törtek ki. Félő volt, hogy ezek áttérjednek a Szovjetunió területére, egészen pontosan a mai Litvániára.⁵⁴ A szovjet vezetés úgy vélhette, ha likvidálják II. János Pált, akkor egyrészt jó ideig nem kell Kelet-Európából érkező pápára számítani, másrészt halálával kellően elrettentik a szocialista tömb országaiban egyre jobban elburjánzó ellenzéki mozgalmakat, és ezáltal stabilizálni tudják a helyzetet. A szovjet és bolgár szálon futó, végül sikertelen merénylet végrehajtásával török állampolgárokat vádoltak meg. A már említett, magát örmény származásúnak valló Saral Atalay egy szállítmányozó cég vezetőjeként könnyen felfedhető módon kezelte a pápa

fejére kiírt vérdíjat. Társaival közösen, miután a pápa elleni merénylet miatt kiszorultak Bulgáriából, Románia mellett Magyarországon hoztak létre egy szállítmányozási központot. Tevékenységük a terrorizmus mellett kiterjedt a kábítószer-kereskedelemre, a fegyverkereskedelemre, az ember- és árucsempészésre, valamint a prostitúcióra is. Vagyis klasszikusan azokra a területekre, ahol a szervezett bűnözés és a terrorizmus összeér.⁵⁵ A virágzó üzletnek egy török újságban megjelent, feltételezhetően a török titkosszolgálati szervek támogatásával készült lejárató, de valós helyzetet tükröző cikk vetett egy rövid időre véget.

Azonban a magyar hatóságok nem az előbb említett súlyos bűncselekmények okán vették elő őt és társait, hanem egy háztartási tüzelőolajjal való visszaéléses ügy miatt, ugyanis ezt az államilag támogatott, ezért a dízelolajnál olcsóbb terméket az akkori szabályokat kijátszva kamionokba töltötték üzemanyag gyanánt. Egy ilyen tettenérésnél vették őrizetbe Saral Atalayt és egy társát Budapesten, a többieket gyakorlatilag futni hagyták. Ekkor, 1985-ben kérték az olasz hatóságok a kiadatását, de a magyarok ezt elutasították, és megadták a lehetőséget neki is a menekülésre, amit az olaszok sérelmeztek, ezt aztán éreztették is a kolumbiai nagykövet elleni merénylettel gyanúsítható olasz állampolgárokkal kapcsolatos megbeszélésnél. Miután a tárgyalások nem vezettek eredményre, és a dél-amerikai magyar képviseltek elleni támadás lehetősége ugrásszerűen megnőtt, amit a már említett április 30-i, M-19 terrorszervezet által bejelentetett fenyegetés csak fokozott, az a politikai döntés született, hogy az ügy felderítése érdekében további lépéseket nem tesznek.⁵⁶

A nagykövet visszatér

A merényletet követően a magyar hatóságok számára továbbra is súlyos kérdés maradt a nagykövet lakhelyének kijelölése. Egy 1987. február 5-i levél szerint a Budapest II. kerület Áfonya utca 10. szám alatt található ingatlant például a Belügyminisztérium III/III-A Önálló Alosztálya próbálta megfúrni azzal az ürüggyel, hogy a környéken több védett politikus lakott, illetve várható volt néhányuk odaköltözése, és az ő biztonságuk miatt, ahogy a dokumentum fogalmazott, „nem kívánatos” a kolumbiai diplomata ottani elhelyezése.⁵⁷ Az Áfonya utcai villa egyébként mint ideiglenes szállás jött szóba, mert azt eredendően a pakisztáni diplomáciai képviselő részére tartották fent. A végleges lakhelyként kijelölt XII. kerületi Budakeszi út 47/d. számon lévő ingatlant azonban a tulajdonos anyagi igényei miatt nem tudták megvásárolni.⁵⁸

Február 19-én még mindig nem volt kijelölt lakhelye, holott február 20-ra várták visszaérkezését. Tulajdonképpen a repülőtéren akarták vele közölni, hogy csak a régi rezidenciája áll rendelkezésre, ezzel kész helyzet elé állítva, hiszen előzetesen jelezte, oda nem kíván visszatérni. Viszont azzal nem számoltak, hogy a nagykövet visszaköltözésének híre hallatán a Ruthén utca lakóközössége is hevesen tiltakozni kezd. Arról nem is beszélve, hogy a magyar fél a védelmének többletköltségét a kolumbiai félre kívánta hárítani.⁵⁹ Beszámolók szerint nemcsak a lakóközösség élt félelemben a merényletet követően, hanem például az elkövetőket szállító taxis is, mert tudomására jutott, hogy ismeretlenek a Cooptourist Bartók Béla úti irodájában lakáskiadásokat intéző alkalmazottját megfenyegették, mivel tanúként részt vett egy rendőrségi kihallgatáson, ahogy a taxis is. A jelentés szerint a taxisofőr ezek után nem merte felvenni a munkát.⁶⁰

1987. április 27-én megérkezett Parejo González kijelölt testőre is, akinek a feladata csupán a nagykövetségre be- és kilépő személyek nyilvántartása, valamint a követség épületének zárása és nyitása volt. Eleinte a nagykövettel lakott egy ingatlanban, de miután összetűzésbe keveredett a diplomata feleségével, el kellett költöznie. Aztán a nagykövettel is nézeteltérése támadt. A havi 4600 dollárért foglalkoztatott testőr emiatt nem tudta dolgát megfelelően végezni, és nem tarthatott a nagykövettel sem annak új állomáshelyére Prágába. Végül 1988. március 25-én utazott el Magyarországról.⁶¹

Ahogy a dokumentumokból kiderül, Parejo Gonzáleznek nem sok szép élménye fűződött Budapesthez. A róla készült összefoglaló jelentés így fogalmazott: „*Parejo az ellene történt merénylet után megváltozott, mindenkivel szemben bizalmatlan lett, félt az újabb merénylettől.*”⁶² 1987 októberében tájékoztatta a magyar külügyminisztériumot arról, hogy pár hónap múlva Csehszlovákiába kerül nagykövetnek. Megjegyzem, ekkor még mindig nem költözhetett be a számára kijelölt Budakeszi úti ingatlanba, amire egyébként a megbízatásából hátralévő kis idő ellenére még mindig igényt tartott.⁶³

Kolumbiában az egyre durvuló terrorcselekmények és a hozzá kapcsolódó kábítószer-termelés és -kereskedelem visszaszorítása érdekében 1987-ben felkérték tanácsadónak Rafael Eitant, aki az Izraeli Védelmi Erők vezetőjeként aktív szerepet vállalt a Libanon elleni 1982-es offenzívában.⁶⁴ Az izraeli támadás egyik fő célpontja az első részben már szóba hozott Bekaa-völgy volt. A hadműveletek közvetlen kiváltó oka a Londonba akkreditált izraeli nagykövet elleni 1982. június 3-án elkövetett merénylet, amelyet az Abu Nidal irányította palesztin csoport hajtott végre.⁶⁵ Abu Nidal csoportja Magyarországon is aktív volt.

A történetek ellenére a kolumbiai kormány nem változtatott kinevezési gyakorlatán, az új nagykövet ugyanis az az Eduardo Seuscún Monroy lett, aki a González elleni merényletet követően igazságügyi miniszterként egy jelentős kábítószer-ellenes kampányt vezetett, melynek során rács mögé juttatta a hírhedt drogbárót, a medellíni kartell egyik vezetőjét, Carlos Enrique Lehder Rivast, vagy ismertebb nevén Carlos Lehdert. Lehdert elfogása után a kolumbiai kormány szintén kiadta az Amerikai Egyesült Államoknak. Lehder egyébként Parejo González szerint az ellene történt merénylet idején, január 13-án éppen a Német Szövetségi Köztársaságban tartózkodott.⁶⁶ Ez volt az egyik ok, ami miatt az NSZK-t is be kellett vonni a merénylet szálainak felgöngyölítésébe. A nagykövetség új konzulja, Eduardo Richard pedig bíróként hazájában számos kábítószer-kereskedő elleni eljárásban vett részt. Emiatt mind a kettőjük komoly fenyegetettség alatt állt.⁶⁷ Enrique Parejo González 1988. január 4-én hagyta el véglegesen Magyarországot. Az ellene elkövetett merényletre, mint később kiderült, állítólag Pablo Escobar adta ki az utasítást.

¹ ÁBTL 4.1. A-4148/1991/2. Kábítószer-csempészet a Balkán-útvonalon.

² SchA, 2012, www.kat.blog.hu/2012/08/28/libanon_1982_i_resz

³ Orbán-Schwarzkopf, 2016a: 4.

⁴ ÁBTL 2.7.1. III/I-184-184/8.

⁵ ÁBTL 2.7.1. III/II-228-228/3.

⁶ Orbán-Schwarzkopf, 2016a: 4.

⁷ DEA, www.dea.gov, Drug Enforcement Administration.

⁸ ÁBTL 2.7.1. III/I-52.

⁹ Orbán-Schwarzkopf, 2017: 49–63.

¹⁰ ÁBTL 2.7.1. III/I-140-140/8.

¹¹ ÁBTL 3.2.5. O-8-515/2. Tájékoztató a főbb szélsőséges és terrorista szervezetekről, 1984. május 3. 113.

¹² <http://www.businessinsider.com/colombia-palace-of-justice-siege-2015-11> Woody, 2015.

¹³ ÁBTL 1.11.1. 45-13/13/1987. Jelentés a magyar képviseltek általános biztonsági helyzetéről, különös tekintettel a terrorcselekményekre és a rendkívüli esetekre való felkészülésre (26. d.).

¹⁴ ÁBTL 3.1.5. O-19305 Jelentés, 1987. január 19. 104.

¹⁵ „C79” www.hamvasintezet.hu/uploads/assets/files/BU_0_1304_363.pdf 114–143.

¹⁶ Orbán-Schwarzkopf, 2016b:96.

¹⁷ Sklar, 1988: 291.

¹⁸ ÁBTL 3.1.5. O-19305. Roszol János rendőr ezredes levele Ladvánszky Károly rendőr altábornagy részére, 1987. január 14. 60–61.

¹⁹ Uo. 69.

²⁰ Anderson–Atta, 1988.

²¹ Orbán-Schwarzkopf, 2016b: 97–100.

²² ÁBTL 3.1.5. O-19430. „Gombos” fedőnevű titkos munkatárs jelentése, 1986. augusztus 25. 11.

²³ Uo. S.E-né alakalmi operatív kapcsolat jelentése, 1986. augusztus 26. 13.

²⁴ Elírás: délután.

- ²⁵ ÁBTL 3.1.5. O-19430. Enrique Perajo Gonzalez Kolumbia magyarországi nagyköveteről, 1986. augusztus 27. 15.
- ²⁶ ÁBTL 2.7.1. III/I-43-43/10.
- ²⁷ ÁBTL 3.1.5. O-19301. S.E-né alkalmi operatív kapcsolat jelentése, 1986. augusztus 26. 10.
- ²⁸ ÁBTL 3.1.5. O-19161. S.E-né alkalmi operatív kapcsolat jelentéséből, 1986. április 8. 34.
- ²⁹ ÁBTL 3.1.5. O-19301. Kivonat S.E-né alkalmi operatív kapcsolat jelentéséből, 1986. április 8. 8.
- ³⁰ ÁBTL 3.1.5. O-19430. Kivonat P.G. társadalmi kapcsolat jelentéséből, 1986. szeptember 18. 18.
- ³¹ ÁBTL 3.1.5. O-19690. Kivonat a BM Tájékoztató Osztály tájékoztató jelentéséből. Lopás büntetnének alapos gyanúja miatt indított eljárás, 1985. szeptember 5. 9.
- ³² ÁBTL 3.1.5. O-19430. Jelentés, 1986. szeptember 25. 19.
- ³³ ÁBTL 3.1.5. O-19305. A Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányság I-1 Osztály jelentése, 1987. március 4. 195.
- ³⁴ ÁBTL 3.1.5. O-19430. S.E-né alkalmi operatív kapcsolat jelentése, 1986. november 19. 25.
- ³⁵ Uo. „Vilmos” fedőnevű titkos megbízott jelentése, 1987. november 17. 60.
- ³⁶ ÁBTL 3.1.5. O-19305. Összefoglaló Jelentés, 1987. augusztus 5. 222–228.
- ³⁷ ÁBTL 3.1.5. O-19430. S.E-né alkalmi operatív kapcsolat jelentése, 1986. november 19. 25.
- ³⁸ Intitutó Di Previdenza Del Ministero Del Tesoro.
- ³⁹ ÁBTL 3.1.5. O-19305. Összefoglaló Jelentés, 1987. augusztus 5. 222–228.
- ⁴⁰ ÁBTL 3.1.5. O-19301. S.E-né alkalmi operatív kapcsolat jelentése, 1986. december 22. 19.
- ⁴¹ ÁBTL 3.1.5. O-19305. A Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányság I-1 Osztály jelentése, 1987. március 4. 195–196.
- ⁴² ÁBTL 3.1.5. O-19305. Összefoglaló Jelentés, 1987. augusztus 5. 222–228.
- ⁴³ Uo. 1987. január 19. 105.
- ⁴⁴ Uo. A Külügyminisztérium Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság jelentése a kolumbiai nagykövet elleni merényletről, 1987. január 14. 38.
- ⁴⁵ Uo.
- ⁴⁶ Uo. Jelentés, 1987. január 18. 97–98.
- ⁴⁷ Uo. Dr. Thomas P. Chisholm levele dr. Varga Péter részére, 1987. január 28. 192.
- ⁴⁸ Uo. Jelentés, 1987. január 19. 106.
- ⁴⁹ Uo. Értékelő jelentés Ramos Rodriguez Erminio kolumbiai diák ellenőrzéséről, 1987. február 13. 170–172.
- ⁵⁰ Uo. Jelentés, 1987. január 1. 111.
- ⁵¹ ÁBTL 3.2.5. O-8-480. Nemzetközi távhívások ellenőrzésének lehetősége Dél-Amerikában, 1987. április 6. 359.
- ⁵² ÁBTL 3.1.5. O-19305. A kolumbiai nagykövet elleni merénylet körülményeiről, 1987. január 139–140.
- ⁵³ Uo. Jelentés a DEA képviselőivel történt találkozóról, 1987. április 21. 209–210.
- ⁵⁴ ÁBTL 3.2.5. O-8-200/14. Rejtjeltávirat, 1983. október 20. 66.
- ⁵⁵ Hankiss, 2014: 103.
- ⁵⁶ Orbán-Schwarzkopf, 2016a: 22–24.
- ⁵⁷ ÁBTL 3.1.5. O-19305. Solti László rendőr alezredes levele Nagy Imre rendőr alezredes részére, 1987. február 5. 169.
- ⁵⁸ Uo. Feljegyzés Kolumbia bonni nagykövetének látogatásáról Parejo nagykövet elhelyezésével kapcsolatban, 1987. január 20. 109.
- ⁵⁹ Uo. Jelentés a Kolumbiai Köztársaság budapesti nagykövete Budapestre visszatéréséről, 1987. február 19. 178–179.
- ⁶⁰ ÁBTL 2.7.1. III/II-62-63/11.
- ⁶¹ ÁBTL 3.1.5. O-19474. Összefoglaló jelentés Angel Maria Martinez Martinezről, 1988. április 27. 15–16.
- ⁶² ÁBTL 3.1.5. O-19430. Összefoglaló jelentés „Kapitány” fedőnevű kolumbiai diplomatáról, 1988. március 1. 63.
- ⁶³ Uo. Feljegyzés dr. Enrique Parejo Gonzalez nagykövet látogatásáról, 1987. október 19. 59.
- ⁶⁴ ÁBTL 3.2.5. O-8-480. Terrorizmus elleni intézkedések Kolumbiában, 1987. március 9.
- ⁶⁵ Eithan.
- ⁶⁶ ÁBTL 3.1.5. O-19305. Jelentés Enrique Parejo Gonzalez nagykövet meghallgatásáról, 1987. március 4. 200.
- ⁶⁷ ÁBTL 2.7.1. III/I-151-151/2.

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

-
- 1.11.1. Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárság iratai
- 2.7.1. Napi Operatív Információs Jelentések
- 3.1.5. O-dossziék
- O-19305 „Bumeráng”
- O-19161 Roca Castellanos Carlos Daniel
- O-19301 Lugarda Barrero de Wilches Maria
- O-19430 Enrique Parejo Gonzalez
- O-19474 Angel Maria Martinez Martinez
- O-19690 Valladeres Bolivar
- 3.2.5. O-8-dossziék
- O-8-200/14. „Velence”
- O-8-480 „Karnevál”
- O-8-515/2. „Kávé”
- 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok
- A-4148/1991/2. BM ORFK Tájékoztatója

Internetes oktatási anyagok, cikkek

Anderson–Atta, 1988

Jack Anderson – Dale Van Atta: First family of cocaine. *The Washington Post*, november 13.

www.washingtonpost.com/archive/opinions/1988/11/13/first-family-of-cocaine/5d58f41a-d5a5-40bc-a14a-a3298bf0f5a0/?utm_term=.7a0c70055c73
(utolsó letöltés: 2017. augusztus 27.)

„C-79”

www.hamvasintezet.hu/uploads//assets/files/BU_0_1304_363.pdf
(utolsó letöltés: 2017. augusztus 29.)

DEA

Drug Enforcement Administration
www.dea.gov
(utolsó letöltés: 2017. augusztus 29.)

Eithan

Rafael Eithan

https://www.knesset.gov.il/lexicon/eng/eitan_r_eng.htm

(utolsó letöltés: 2017. augusztus 27.)

SchA, 2012

SchA: *Libanon 1982. I. rész*

www.kat.blog.hu/2012/08/28/libanon_1982_i_resz

(utolsó letöltés: 2017. augusztus 29.)

Sklar, 1988

Holly Sklar: *Washington's war on Nicaragua*, 1988

https://books.google.hu/books?id=IbFXs7_LutMC&pg=PP5&hl=hu&source=gs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

(utolsó letöltés: 2017. augusztus 29.)

Woody, 2015

Christopher Woody: The palace siege: 30 years since rebel fighters launched a devastating attack on Colombia's highest court. *Business Insider*, november 7.

<http://www.businessinsider.com/colombia-palace-of-justice-siege-2015-11>

(utolsó letöltés: 2017. augusztus 29.)

Hivatkozott irodalom

Hankiss, 2014

Hankiss Ágnes: Kihívások és ellentmondások a terrorizmus elleni harcban. In *A terrorizmus Rubik-kockája, avagy a fenyegetések komplex megközelítése*. Budapest, BM Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, 94–108.

Orbán-Schwarzkopf, 2016a

Orbán-Schwarzkopf Balázs: *Szürkék és farkasok a vörös árnyékában. Szemelvények állambiztonsági iratokból*. Budapest, Hamvas Béla Kultúrakutató Intézet.

Orbán-Schwarzkopf, 2016b

Orbán-Schwarzkopf Balázs: A magyar állambiztonság és a nemzetközi terrorizmus az 1980-as években – az iratok tükrében. *Kommentár*, 6. sz. 86–102.

Orbán-Schwarzkopf, 2017

Orbán-Schwarzkopf Balázs: Kadhafi esete a magyar hadiiparral. *Arc és Álarc*, 1. sz. 49–63.